

БЕЗГРОМАДЯНСТВО В УКРАЇНІ

ДАЙДЖЕСТ • ПІВРІЧЧЯ 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	2
БЕЗГРОМАДЯНСТВО В УКРАЇНІ	3
ДОКУМЕНТУВАННЯ	7
НАБУТТЯ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ ОСОБАМИ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА ТА ПІД РИЗИКОМ БЕЗГРОМАДЯНСТВА	8
ПРОЦЕДУРА ВИЗНАННЯ ОСОБОЮ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА	11
ІНТЕГРАЦІЯ ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА	13
СИСТЕМНІ ЗМІНИ	15
ЗАХОДИ	19
НОВИНИ	24

ВСТУП

За підтримки Управління Верховного Комісара ООН у справах біженців (далі — УВКБ ООН) експерти Фонду надають правову та інші види допомоги особам без громадянства та під ризиком безгромадянства, аби розв'язати проблему безгромадянства й забезпечити права таких людей в Україні.

Бенефіціари БФ «Право на захист» — це люди, яких із різних причин не визнано громадянами жодної держави світу і які не мають документів, що посвідчують особу, громадянство чи статус безгромадянства. Вони належать до вразливих категорій суспільства й потребують допомоги як із документуванням, так і в реалізації інших фундаментальних прав.

Їм надають правову допомогу щодо звернення на процедуру визнання особою без громадянства або процедуру встановлення належності до громадянства, або оформлення паспорта громадянина України у разі наявності права на громадянство. Окрім цього, з 2024 року бенефіціарам надають допомогу щодо реалізації доступу до медичної допомоги, соціального забезпечення, освіти, працевлаштування тощо.

Протягом першого півріччя 2025 року Фонд працював у десяти областях України: Київська, Вінницька, Дніпропетровська, Сумська, Львівська, Полтавська, Харківська, Чернівецька, Черкаська, Чернігівська.

Цей дайджест створено для підвищення обізнаності українського суспільства про безгромадянство в Україні, його вплив на доступ людей до базових прав і тенденції вирішення цієї проблеми в Україні.

БЕЗГРОМАДЯНСТВО В УКРАЇНІ

Безгромадянство — це негативне явище, внаслідок якого людина не належить до громадянства жодної держави світу й часто не має документів, що посвідчують особу, внаслідок чого виникають складнощі з доступом до реалізації прав та обов'язків, зокрема на отримання медичної допомоги, соціального захисту, освіти, працевлаштування тощо. У зв'язку із розпадом СРСР, законодавчими прогалинами й війною в Україні безгромадянство існує та продовжує поширюватись.

Визначити точну кількість осіб без громадянства та під ризиком безгромадянства в Україні неможливо, оскільки більшість із цих людей не мають документа, що посвідчує особу, та є юридично невидимими для держави. Однак, оскільки безгромадянство негативне явище необхідно розуміти масштаб цієї проблеми та тенденції її розповсюдження. Тому при проведенні оцінки кількості таких осіб важливо враховувати не тільки офіційну статистику ДМС щодо вже документованих осіб без громадянства, а й приблизну статистику тих осіб без громадянства та під ризиком без громадянства, які ще не мають офіційного правового статусу та документу, що посвідчує особу та цей статус.

~236 000

осіб без громадянства та під
ризиком безгромадянства
проживає в Україні

*за дослідженням, проведеним
Фондом у 2023 році

~ 10 000 000

осіб без громадянства проживає
у світі

*за оцінками УВКБ ООН

153

особи отримали офіційний статус
особи без громадянства за шість
місяців 2025 року

1 478

людей визнано особами
без громадянства в Україні
з початку запровадження
процедури визнання особою
без громадянства станом на
30.09.2024

*статистика ДМС

Для отримання документа, що посвідчує особу, в осіб без громадянства та під ризиком безгромадянства є тільки два шляхи:

- підтвердження громадянства України або іноземного громадянства за наявності відповідного права
- визнання особою без громадянства

Обидві процедури зазвичай складні й довготривалі для таких людей. Це зокрема зумовлено складністю ідентифікації таких осіб, які часто не мають жодних документів про факти їхнього життя. Існують також адміністративні перешкоди доступу до процедур документування. Це спричиняє ризик порушення їхніх прав та унеможливорює доступ до більшості державних послуг і забезпечення.

ДОКУМЕНТИ, ЩО ПОСВІДЧУЮТЬ ОСОБУ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА*

Ці документи дають право особам без громадянства реалізовувати свої права, однак шлях до їх отримання довгий і непростий.

Посвідка на тимчасове проживання

оформлюють після завершення процедури визнання особою без громадянства на один рік. Уперше безоплатно, повторно це коштує 1 080 грн.

Посвідка на постійне проживання

оформлюють після отримання дозволу на імміграцію та двох років законного проживання на території України. Уперше — безоплатно, повторно це коштує — 1 175 грн

Посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон

оформлюють тільки після отримання посвідки на тимчасове або постійне проживання й лише на термін їхньої дії.
Вартість — 6 867 грн.

* Зразки документів — у додатку на с. 26

ДОКУМЕНТИ, ЩО ПІДТВЕРДЖУЮТЬ ЗАКОННІСТЬ ПЕРЕБУВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ, ОДНАК НЕ ПОСВІДЧУЮТЬ ОСОБУ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА*

Ці документи не надають практично жодних прав особам без громадянства, окрім можливості працевлаштування.

ДОВІДКА ПРО ЗВЕРНЕННЯ ЗА ВИЗНАННЯМ ОСОБОЮ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВ

видають особі після прийняття документів і на весь термін розгляду заяви про визнання особою без громадянства, який може тривати до одного року.

РІШЕННЯ ПРО ВИЗНАННЯ ОСОБОЮ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

видають особі після прийняття рішення про визнання особою без громадянства.

РІШЕННЯ ПРО ВІДМОВУ У ВИЗНАННІ ОСОБОЮ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

видають особі після прийняття рішення про відмову у визнанні особою без громадянства, однак на час оскарження рішення цей документ свідчить про законність перебування на території України (бланк відрізняється закресленням слова «визнання»).

* Зразки документів — у додатку на с. 27-28.

ДОКУМЕНТУВАННЯ

За перше півріччя 2025 року за результатами роботи з надання правової допомоги бенефіціари отримали:

98

свідоцтв про народження

53

довідки про звернення за визнанням особою без громадянства

55

посвідок на тимчасове проживання

8

посвідок на постійне проживання

93

паспорти громадянина України

1

паспорт іноземної держави

2

особи визнано особами без громадянства

НАБУТТЯ ТА ПІДТВЕРДЖЕННЯ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ ОСОБАМИ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА ТА ПІД РИЗИКОМ БЕЗГРОМАДЯНСТВА

Громадянство України — правовий статус, який гарантує найбільше прав для людини та найкраще становище в суспільстві в Україні. Сьогодні з проблемою набуття й підтвердження громадянства України передусім стикаються люди, які або тривалий час проживали без документів, і їхні діти, а також люди з тимчасово окупованих територій, які не мають підтвердження правового зв'язку з Україною, зокрема через те, що втрачені державні архіви з територій, які окуповані у 2014 році.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

- Закон України «Про громадянство України».
- Порядок провадження за заявами і поданнями з питань громадянства України та виконання прийнятих рішень, затверджений Указом Президента України від 27.03.2001 № 215.
- Порядок оформлення, видачі, обміну, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсним та знищення паспорта громадянина України, затверджений постановою КМУ від 25.03.2015 № 302.

ПРОЦЕДУРА

Якщо людина має право на громадянство України, вона має звернутися до ДМС для встановлення належності до громадянства України та оформлення паспорта громадянина України. ДМС перевіряє всі подані

заявником документи, які свідчать про належність до громадянства, а також проводить необхідні перевірки фактів із життя його / її. Оскільки в більшості осіб під ризиком безгромадянства немає будь-яких документів, які посвідчують їхню особу й підтверджують громадянство, проводять процедура встановлення особи. У більшості випадків для цього необхідні свідки, які можуть підтвердити вказані заявником/цею факти.

Якщо в особи немає права на громадянство України, тоді в загальному порядку після спливу трирічного терміну з моменту визнання її особою без громадянства в Україні вона має право на прийняття до громадянства України в порядку статті 9 Закону України «Про громадянство України».

Етап 1

Подання заяви разом з визначеними документами до ДМС для встановлення належності до громадянства України/ прийняття до громадянства України або подання заяви до ДМС для оформлення паспорта громадянина України.

У разі незаконної відмови в прийнятті документів — оскарження в суді.

У разі необхідності встановлення фактів, що мають юридичне значення (встановлення особи, факт проживання на 1991 рік) для підтвердження права на громадянство, — звернення до суду.

Етап 2

- Розгляд заяви ДМС.
- Перевірка фактів, викладених у заяві.
- Процедура встановлення особи.

Етап 3

- Прийняття рішення про належність до громадянства України / прийняття до громадянства України.
- Оформлення паспорта громадянина України.

або

- Відмова у прийнятті рішення про належність до громадянства України / прийняття до громадянства України.
- Відмова в оформленні паспорта громадянина України.

У разі відмови — оскарження в судовому порядку.

ТЕНДЕНЦІЇ

Протягом першого півріччя 2025 року багато людей із тимчасово окупованих територій продовжують стикатися зі складнощами в підтвердженні громадянства України й оформленні паспорта, що зумовлює значне погіршення їхнього правового становища. Це зумовлено передусім втратою архівів про оформлення паспортів на окупованих у 2014 році територіях, відсутністю документів у заявників, які підтверджують їхній правовий зв'язок з Україною, та документів із фотокарткою, українського свідоцтва про народження, а також втратою соціальних і сімейних зв'язків.

Водночас існує проблема оформлення паспорта громадянина України за кордоном і відповідно повернення таких громадян і їхніх дітей в Україну. Зазначена проблема виникає оскільки особи, у яких не має документів із фотокарткою, не мають права звернутися до відокремлених підрозділів ДМС за кордоном, а без документа, що посвідчує особу, вони не можуть перетнути кордон, щоб пройти відповідну процедуру в Україні.

Також особам без громадянства важко реалізувати право на прийняття до громадянства України. Така ситуація виникла у зв'язку із запровадженням обов'язку складання іспитів на знання основ Конституції України, історії України та рівня володіння державною мовою особам без громадянства в Україні. Передусім це зумовлено вразливістю й низьким рівнем освіченості цих людей, недоступністю освіти протягом багатьох років, а також дуже високими зборами за складання цих іспитів (зараз загальна сума оплати становить близько 18 000 грн).

ПРОЦЕДУРА ВИЗНАННЯ ОСОБОЮ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

У разі належності особи до громадянства жодної держави світу така особа може оформити офіційний статус особи без громадянства в Україні й отримати посвідку на тимчасове проживання як документ, що посвідчує особу та підтверджує цей статус. Однак такий статус не надає повного доступу до реалізації прав, попри те, що такі люди часто фактично тривалий час або з народження постійно проживають в Україні.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

- Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства».
- Порядок розгляду заяв про визнання особою без громадянства, затверджений постановою КМУ від 24.03.2021 № 317.
- Порядок оформлення, видачі, обміну, відкликання, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсною та знищення посвідки на тимчасове проживання, затверджений постановою КМУ від 25.04.2018 № 322.

ПРОЦЕДУРА

У разі неналежності до громадянства жодної держави світу особа, попри законність проживання в Україні, може звернутися до ДМС для визнання особою без громадянства. З моменту прийняття заяви особа отримує довідку про звернення за визнанням особою без громадянства, яка посвідчує законність перебування на території України. Заява про визнання особою без громадянства розглядається до 12 місяців, після чого особа отримує рішення про визнання або відмову у визнанні особою без

громадянства. У випадку визнання особою без громадянства заявнику в десятиденний термін необхідно звернутись до ДМС для оформлення посвідки на тимчасове проживання, інакше підстави для законного перебування в Україні буде втрачено.

Етап 1

Подання заяви ДМС (за наявності особа подає документи, які підтверджують факти викладені в заяві).

У разі незаконної відмови в прийнятті документів — оскарження в суді.

Етап 2

- Розгляд заяви ДМС.
- Перевірка фактів, викладених у заяві.
- Процедура встановлення особи.

Етап 3

- Прийняття рішення про визнання особою без громадянства.

або

- Прийняття рішення про відмову у визнанні особою без громадянства.

У разі відмови — оскарження в судовому порядку.

Етап 4

Оформлення посвідки на тимчасове проживання.

У разі відмови — оскарження в судовому порядку.

Тенденції

Попри законодавчі гарантії прав заявників процедури визнання особою без громадянства, в багатьох випадках подання заяви до ДМС супроводжується численними адміністративними перешкодами. Зокрема, працівники ДМС всупереч законодавству вимагають не передбачені в обов'язковому порядку документи й не дають письмові відмови щодо прийняття документів.

ІНТЕГРАЦІЯ ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА

Більшість осіб без громадянства в Україні через неможливість мати офіційний правовий статус і документи довго не мали доступу до освіти й реалізації прав. Тому такі люди й сьогодні часто залишаються неосвіченими. Така ситуація сприяє відокремленню їх від соціального життя й українського суспільства. Інтеграція осіб без громадянства — ще один важливий крок для вирішення проблеми безгромадянства в Україні та покращення правового становища таких людей в Україні.

Для цього у БФ «Право на захист» функціонує спільнота осіб без громадянства, метою якої є створення безпечного простору для взаємодопоміжки, обміну досвідом, реалізації ініціатив і розв'язання спільних проблем, а також сприяння соціальній інтеграції осіб без громадянства в українське суспільство.

Одним із важливих завдань спільноти є сприяння доступу осіб без громадянства до освіти. Згідно з Конституцією України кожен має право на освіту, однак існують непоодинокі випадки, коли повнолітні особи без громадянства не мають навіть базової загальної. Зараз в Україні немає спеціальних програм для навчання таких осіб. Їх запровадження важливо не тільки для підвищення рівня освіченості осіб без громадянства, а і їхнього доступу до громадянства України, оскільки для цього потрібно знати основи Конституції, історію України та володіти державною мовою.

Історія Анастасії

Не маючи документів, а також через дискримінацію Анастасія не змогла завершити навчання у 8 класі. Паспорт вона отримала вже в дорослому віці й не знала, як продовжити навчання й здобути загальну середню освіту. За підтримки фахівців БФ «Право на захист» Анастасії вдалося вступити на екстернатну форму навчання до ліцею № 328 міста Києва, де вона успішно здобула базову загальну середню освіту. Це важливе досягнення, адже екстернат передбачає самостійне опрацювання навчальної програми. Далі Анастасія продовжить навчання в спеціальній школі № 27 м. Києва, де зможе поєднувати заняття у вечірній школі й роботу. Протягом цього непростого шляху вона отримувала юридичні консультації, а також необхідну психологічну підтримку.

Історія Наталії

Пані Наталя приєдналась до спільноти у січні 2025 року, маючи посвідку на постійне проживання, і одразу стала активною учасницею розмовного клубу з української мови. Також вона почала підготовку до складання іспитів з основ Конституції та історії України. Окрім самостійного вивчення матеріалу, вона використовувала освітні ініціативи спільноти, зокрема тести, переглядала пропоновані відео й подкасти, обговорювала незрозумілі питання в чаті спільноти. За чотири місяці пані Наталя успішно склала іспити з історії та основ Конституції України й наполегливо готується до іспиту на визначення рівня державною мовою.

СИСТЕМНІ ЗМІНИ

Протягом першого півріччя 2025 року на національному та міжнародному рівні було прийнято акти, положення яких впливають на правове становище осіб без громадянства, під ризиком безгромадянства та недокументованих громадян України.

01.04.2025 набула чинності Постанова КМУ «Про внесення змін до Порядку реалізації експериментального проекту з автоматичної верифікації та перевірки відомостей про призовників, військовозобов'язаних та резервістів» № 370.

Із цього часу чоловіки віком від 18 до 60 років, які перебувають за кордоном, можуть оформити паспорт громадянина України або паспорт для виїзду за кордон без фізичного пред'явлення військово-облікового документа. Зокрема, зазначені зміни сприяють доступу до підтвердження громадянства недокументованих чоловіків з тимчасово окупованих територій, які не мали можливості подати військово-обліковий документ через відсутність інформації про них у держави у зв'язку із втратою архівів на окупованих територіях. До набуття чинності цією постановою така категорія осіб не могла ні виконати військовий обов'язок, ні оформити паспорт громадянина України.

Комітет ООН з ліквідації всіх форм расової дискримінації (CERD) опублікував альтернативний звіт БФ «Право на захист» щодо прав біженців, шукачів захисту та осіб без громадянства, а також врахувавши інформацію, надану у звіті, розробив та опублікував відповідні рекомендації для України.

У звіті підсумовано спостереження БФ «Право на захист» щодо прогресу та недоліків державної політики в контексті імплементації кількох статей (1, 5 і 6) Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Також він містить конкретні рекомендації щодо того, як Комітет ООН може закликати Уряд України ефективніше реагувати на виявлені проблеми.

Серед іншого, Комітет ООН зауважив щодо таких проблем правового становища осіб без громадянства:

1. Обмеження доступу до процедури визнання особою без громадянства осіб, держава походження яких Російська Федерація.

Комітет стурбований, що заяви, подані відповідно до процедури визнання особою без громадянства особами, пов'язаними з Російською Федерацією (людьми, які переважно народились у РФ ще за часів СРСР), відхиляються через дискримінацію за ознакою етнічного або національного походження заявника. Також, на думку CERD, призупинення дипломатичних відносин між державою-учасницею та Російською Федерацією перешкоджає розгляду заяв Адже для того, щоб отримати статус особи без громадянства, або ж у майбутньому українське громадянство необхідно підтвердити неналежність до громадянства іноземної країни, а це неможливо встановити, якщо відсутні дипломатичні зв'язки. Зазвичай більшість таких людей не визнає своїми громадянами жодна країна світу і підтвердження цього пункту відповідними установами — один з важливих кроків у процесі документування.

2. Надання повноважень відповідним органам державної влади щодо застосування примусового видворення без рішення суду.

Комітет зауважує щодо поправки до законодавчої бази, викладеною в Законі № 2952-ІХ про внесення змін до різних законів, пов'язаних з охороною державного кордону, яка надала Державній міграційній службі, Державній прикордонній службі та Службі безпеки дискреційні повноваження щодо примусової депортації осіб без громадянства без необхідності судового рішення. Комітет рекомендував провести оцінку законодавчої бази щодо безгромадянства, зокрема Закону № 2952-ІХ, та процедури визнання особою без громадянства на основі прав людини, та вжити заходів, необхідних для забезпечення відповідності бази та процедури

міжнародним принципам прав людини та цілям та завданням Конвенції. Зокрема, йдеться про забезпечення ефективного судового нагляду, дотримання принципу невидворення та запобігання расовій дискримінації за ознакою етнічного або національного походження.

3. Відсутність статистики щодо кількості осіб без громадянства в Україні.

Комітет стурбований відсутністю статистики щодо осіб без громадянства та їхнього соціально-економічного становища, а також повідомленнями про зростання кількості осіб без громадянства через війну в Україні та велику кількість внутрішньо переміщених осіб, які втратили свої документи, на окупованих територіях, особливо після повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року.

4. Зміни, запроваджені проєктом закону № 11469 в контексті підстав втрати громадянства та поширення безгромадянства в Україні.

Комітет звертає увагу на те, що проєкт закону № 11469 про внесення змін до різних законів України щодо забезпечення права на набуття та збереження громадянства України, прийнятий 18.06.2025 дозволить владі в певних випадках позбавляти громадянства на підставі набуття громадянства «держави-агресора». Такий крок збільшить ризик безгромадянства для жителів тимчасово окупованих територій, які отримали російське громадянство під тиском окупаційної влади. Також це може призвести до проблем із доступом до основних послуг, включаючи медичне обслуговування та соціальні виплати, а також працевлаштування.

Комітет рекомендував Україні розробити та впровадити заходи щодо пом'якшення наслідків для вирішення проблеми та боротьби з безгромадянством, що виникає внаслідок війни, особливо серед внутрішньо переміщених осіб з окупованих територій, які втратили свої документи. CERD рекомендував переглянути проєкт Закону № 11469 та забезпечити його відповідність міжнародним стандартам та конвенції щодо запобігання та боротьби з безгромадянством. Це допоможе уникнути виникнення безгромадянства серед дітей, народжених шукачами притулку та резидентами окупованих територій, які отримали російське громадянство від окупаційної влади під примусом або для доступу до основних послуг.

5. Проблематики реєстрації народження дітей осіб без громадянства.

Комітет звернув увагу на труднощі, з якими стикаються під час реєстрації народження та забезпечення надання громадянства дітям, народженим на території України від батьків, які є шукачами притулку, особами без громадянства або мігрантами без документів.

Окремо CERD наголосив на важливості залучення громадянського суспільства до моніторингу виконання зобов'язань України. У рекомендаціях ідеться про необхідність «продовжувати консультації та посилювати діалог з організаціями громадянського суспільства, зокрема тими, які працюють у сфері боротьби з расовою дискримінацією», під час підготовки наступної доповіді.

Прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення реалізації права на набуття та збереження громадянства України»

18.06.2025 прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення реалізації права на набуття та збереження громадянства України» (реєстр. № 11469 від 07.08.2024).

Законом запроваджується інститут множинного громадянства в Україні, спрощується доступ до набуття громадянства певними категоріями іноземців, військових та їх родичів та закордонних українців. Водночас запропоновані Законом зміни мають безпосередній негативний вплив на можливість набуття громадянства України для осіб без громадянства й під ризиком безгромадянства та їхніх дітей.

Серед іншого, Закон запроваджує такі зміни, які погіршують доступ осіб без громадянства та їх дітей до громадянства України:

- **Необґрунтоване звуження кола осіб, які можуть набути громадянство України.** Деякі положення прийнятого Закону щодо набуття громадянства України за народженням і територіальним походженням звужують коло осіб, які мають право на набуття громадянства України. Разом з цим, Закон не містить змін до статті 7 Закону України «Про громадянство України», які б гарантували

набуття громадянства України дітьми, які народилися на території України, якщо в іншому випадку такі діти стануть особами без громадянства.

- **Запровадження новою редакцією статті 8 Закону України «Про громадянство України» іспиту з основ Конституції України, історії України й іспиту на визначення рівня володіння державною мовою**, а також встановлення плати за складання іспитів може суттєво обмежити можливість бути прийнятими до громадянства України осіб без громадянства, визнаних у порядку статті 6-1 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», які здебільшого належать до вразливих категорій населення, часто не мають жодної освіти і є неграмотними або малограмотними.

Фонд разом із Коаліцією правозахисних організацій неодноразово висловлювали [застереження](#) щодо запровадження вищезазначених змін в контексті обмеження доступу до громадянства осіб без громадянства та їх дітей.

ЗАХОДИ

Протягом першого півріччя 2025 року Фонд провів серію тренінгів у різних регіонах України для працівників органів державної влади й місцевого самоврядування різних напрямів роботи щодо правового статусу осіб без громадянства, особливості роботи з такими категоріями людей для сприяння дотримання і реалізації їхніх прав.

✓ **У квітні у Полтаві відбувся дводенний тренінг «Особливості документування біженців, шукачів захисту та осіб без громадянства в умовах воєнного стану в Україні».** Участь у заході взяли працівники регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради

України з прав людини та Східного міжрегіонального центру з надання безоплатної правничої допомоги з Полтавської, Харківської, Сумської та Чернігівської областей. Серед іншого, під час тренінгу було висвітлено проблематику безгромадянства в Україні, правове регулювання статусу осіб без громадянства й особливості надання правової допомоги таким категоріям осіб.

✓ **Експерти БФ «Право на захист» провели серію тренінгів для представників органів опіки та піклування, департаментів охорони здоров'я та медицини й органів реєстрації актів цивільного стану (РАЦС) у Києві, Полтаві й Черкасах.** Під час заходів поговорили про реєстрацію народження дітей осіб без громадянства та під ризиком безгромадянства. Основну увагу приділили обговоренню взаємодії цих органів між собою для своєчасної реєстрації народження та недопущення нових випадків безгромадянства.

Важливість обговорення цієї теми органами опіки та піклування зумовлена наявністю в них обов'язку турбуватися про захист прав дитини, зокрема щодо своєчасного отримання свідоцтва про народження й паспорта для реалізації всіх прав та обов'язків, зокрема права на освіту й соціальний захист. Працівникам органів опіки та піклування важливо

знати, як захистити дитину, супроводжувати її документування чи скерувати до відповідного органу державної реєстрації актів цивільного стану.

✓ **У травні експерти БФ «Право на захист» провели два тренінги для правоохоронців у Чернівцях і Дніпрі.** Навчання було присвячено темі прав осіб без громадянства та під ризиком безгромадянства. Особливу увагу приділили ролі правоохоронців у спілкуванні з такими людьми, адже досі багато працівників державних установ та офіційних структур в Україні не знають, хто саме належить до цієї категорії і як із нею працювати. Під час заходу також були присутні представники Уповноваженого ВРУ з прав людини, які розказали про свою роль у захисті прав осіб без громадянства та можливості взаємодії з цією інституцією.

Серед іншого учасники обговорили такі важливі питання:

- чому в Україні виникає проблема безгромадянства;
- хто такі особи без громадянства та які документи вони мають;
- що робити правоохоронцям, коли вони стикаються з такими людьми під час перевірки документів;
- як правильно скеровувати їх до міграційної служби для подальшого оформлення документів (це важливо не лише для запобігання порушенням прав людей без громадянства, а й для сприяння їхній подальшій легалізації та документуванню).

✓ З метою підвищення знань працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які працюють у сфері медицини, освіти, соціального захисту й зайнятості населення протягом березня-квітня також було проведено три інформаційні сесії на тему *«Роль органів державної влади та місцевого самоврядування в сприянні доступу до реалізації прав у сфері медицини, соціального захисту, освіти та економічної інтеграції біженцями, шукачами захисту та особами без громадянства»* у Києві, Харкові й Львові.

Учасники сесій ознайомилися з тематикою безгромадянства, правовим статусом осіб без громадянства в Україні та правовим регулюванням прав та обов'язків таких категорій осіб у сфері медицини, соціального захисту й працевлаштування.

✓ 13 червня під час міжнародного фестивалю документального кіно *DocsDays* відбулась презентація фільму «Особа без громадянства», створеному Babylon'13 у співпраці з БФ «Право на захист» та подальша панельна дискусія про проблему безгромадянства за участі правозахисників та головного героя фільму. Фільм присвячений історії Андрія Лі, який прожив без документів в Україні понад 30 років, та його шляху до отримання правового статусу й документа, що посвідчує особу.

Також під час фестивалю відбулась фотовиставка «Я існую», присвячена темі безгромадянства та її впливу на життя людей. Так, під час виставки можна було ознайомитися з історіями чотирьох бенефіціарів Фонду, які стикнулись з безгромадянством і тривалий період свого життя прожили без документів та можливості повноцінно жити в Україні.

НОВИНИ

✓ 23 квітня, керівниця напряму допомоги біженцям, шукачам захисту та особам без громадянства БФ «Право на захист» **Софія Кордонець представила альтернативний звіт Фонду щодо прав біженців, шукачів захисту та осіб без громадянства під час 115-ї сесії Комітету ООН з ліквідації всіх форм расової дискримінації (CERD) у Женеві.** Під час свого виступу вона наголосила на проблемах, з якими стикаються ці категорії людей в Україні.

Звіт, який презентували на зустрічі, експерти БФ «Право на захист» підготували й направили до Комітету ООН ще в березні цього року. Він присвячений критично важливим аспектам захисту прав біженців, шукачів захисту та осіб без громадянства в Україні.

У звіті підсумовано спостереження БФ «Право на захист» щодо прогресу та недоліків державної політики в контексті імплементації кількох статей (1, 5 і 6) Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Також він містить конкретні рекомендації щодо того, як Комітет ООН може закликати Уряд України ефективніше реагувати на виявлені проблеми.

✓ Керівниця напряду допомоги біженцям, шукачам захисту та особам без громадянства БФ «Право на захист» **Софія Кордонець узяла участь у другому Європейському форумі обізнаності про безгромадянство, що був організований Apatride Network («Мережа Апатридів»).** Захід відбувся 20–23 березня в Будапешті, Угорщина.

Мета форуму — підвищити обізнаність про безгромадянство, виклики, з якими стикаються особи без громадянства, їхні права, різні контексти виникнення безгромадянства, а також обмін досвідом для вирішення цієї проблеми.

БФ «Право на захист» також став співорганізатором заходу, а експертка Фонду мала змогу розповісти про людей без громадянства та виклики, з якими вони стикаються під час війни в Україні.

Участь у форумі взяли студенти й аспіранти, які цікавляться та пишуть наукові роботи у сфері безгромадянства, а також юристи й працівники НУО з різних країн Європи, які у своїй роботі стикаються з особами без громадянства, зокрема із тими, хто походить з України. Під час форуму учасники поговорили про дитяче безгромадянство, виклики та проблеми у сфері доступу до громадянства тощо. Вони обговорили реалії життя людей без громадянства, послушали про їхній досвід і соціальні, політичні та правові виклики, з якими вони стикаються.

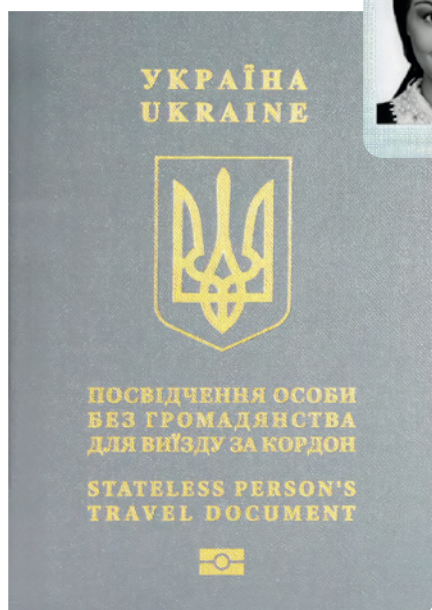
ДОДАТОК

◀ Посвідка на тимчасове проживання

▲ Посвідка на постійне проживання

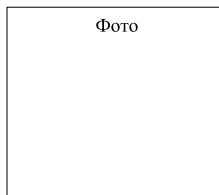

◀ Посвідчення особи без громадянства для виїзду за кордон

Найменування територіального органу/
територіального підрозділу ДМС

ДОВІДКА
про звернення за визнанням особою без громадянства

до заяви № _____

Прізвище/ Surname	
Ім'я/ Name	
Дата народження	

Ця довідка підтверджує тимчасове перебування на законних підставах особи, яка звернулась із заявою про визнання особою без громадянства, на території України протягом строку розгляду такої заяви.

Довідка дійсна до _____

Начальник органу (підрозділу),
який прийняв заяву про визнання
особою без громадянства

(підпис)

(ініціали та прізвище)

МП

Строк дії довідки продовжений до: _____

Начальник органу (підрозділу),
який прийняв заяву про визнання
особою без громадянства

(підпис)

(ініціали та прізвище)

ДЕРЖАВНА МІГРАЦІЙНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

РІШЕННЯ
про визнання/відмову у визнанні особою без громадянства

_____ (дата прийняття рішення)

№ _____

Видане

Фото

Прізвище/ Surname	
Ім'я/ Name	
Дата народження	

про те, що його (її) визнано особою без громадянства відповідно до статті 6¹ Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства”.

/про те, що йому (їй) відмовлено у визнанні особою без громадянства на підставі абзацу _____ частини третьої статті 6¹ Закону України “Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства” (непотрібне закреслити).

Разом з ним (нею) особою без громадянства визнано (відмовлено у визнанні) його (її) неповнолітніх дітей:

- 1.
- 2.

Уповноважена особа ДМС

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

МП

Паперова копія електронного рішення завірена:

Начальник органу (підрозділу),
який прийняв заяву про визнання
особою без громадянства

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

МП

Отримав _____

(підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

_____ (дата)

Примітка. Особа, яку визнано особою без громадянства, зобов'язана протягом десяти днів з моменту отримання цього рішення звернутися до територіального органу/територіального підрозділу ДМС за оформленням посвідки на тимчасове проживання.

У разі порушення особою встановленого строку вона вважається такою, що проживає в Україні без документів на право проживання в Україні.

Рішення про відмову у визнанні особою без громадянства може бути оскаржено особою, яка подала заяву про визнання особою без громадянства, або її законним представником до адміністративного суду протягом 20 робочих днів з дня отримання повідомлення про відмову у визнанні особою без громадянства.

**НАПРЯМ ДОПОМОГИ ОСОБАМ
БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА
БФ «ПРАВО НА ЗАХИСТ»**

+38 044 337 17 63

sta@r2p.org.ua

**Більше про нашу діяльність
читайте на сайті**

